

la tribuna

Democràcia restringida

Els darrers esdeveniments posen de manifest la necessitat d'aclarir els rols dels caps d'Estat

BORÍS VILA

L'ofensiva del Copríncep episcopal contra determinades propostes de reformes socials, la passivitat del Consell General i del Govern davant aquesta ingerència competencial, i la incapacitat d'aquestes institucions –elegides per una minoria– de respondre a reclamacions d'una majoria de la població, posen de manifest la necessitat d'aclarir el rol dels caps d'Estat i de consolidar el sistema democràtic andorrà. La Constitució adoptada fa vint anys va acabar amb un règim feudal caduc, però perduren reflexos de teocràcia i perseverança una plutocràcia. Les reformes econòmiques no haurien de reglar els canvis socials i polítics que reclama la població per instaurar un veritable sufragi universal del qual gaudeixen els moderns estats, si és necessari modificant la Carta Magna.

Les amenaces del bisbe Joan-Enric Vives la primavera passada de deixar el càrrec de Copríncep si el Consell General debatia una proposta per despenalitzar l'avortament van portar el cap de Govern, Toni Martí, a invocar el risc de "crisi institucional fortíssima" com a justificació per evitar introduir el tema a la cambra parlamentària. La gairebé totalitat dels estats europeus, després de debats en els seus parlaments, han adoptat mesures legals per despenalitzar l'avortament en casos de risc per a la vida de la mare, violació o malformació del fetus. L'avortament no és una obligació ni d'una imposició en aquests estats, sinó un dret al qual es poden acollir voluntàriament les dones en determinades condicions. En canvi, a Andorra, el Consell General no ha abordat el tema després que el partit que governa amb majoria considerés que podria suscitar problemes institucionals –acatant així l'ofensiva del bisbe– i assumís, potser prematurament, que aquest tipus d'iniciativa legal pot contradir un article de la Constitució que reconeix "el dret de la vida" i la "plena protecció en les seves diferents fases", que alguns sectors interpreten com una salvaguarda del fetus.

El missatge del bisbe en la Dia-

da de Meritxell, que "l'obediència a Déu està per damunt del que nosaltres puguem pactar o decidir o als parlaments o a les lleis", ha exacerbat encara més les tensions. La seva declaració, rebutjada unànimement pels consellers generals i per una part de la societat, suposa un nou desafiament, al límit de l'ordre constitucional. El bisbe pot dir missa, però potser hauria de tenir més cura institucional a l'hora de pontificar, si pretén posar-se a l'alçada d'un cap d'Estat, ja que en tant que Copríncep representa no només els cristians, sinó també els d'altres confessions i els ciutadans que no professen cap religió, "sense discriminacions", com estableix la Constitució que va jurar de respectar ara fa deu anys, en assolir el càrrec. L'opinió de Vives pot ser compartida per determinats sectors de la població, especialment catòlics, però en tant que cap d'Estat no pot menysprear altres, inclosa la del seu homònim i també Copríncep François Hollande, amb el qual exerceix de manera "conjunta i indivisa" la més alta representació del país. Hollande, en la seva campanya electoral per a la presidència de la República francesa, es va comprometre que el dret assolit al país veí fa 37 anys que les dones puguin interrompre voluntàriament el seus embaràs estigui totalment sufragat per l'organisme de la Seguretat Social. Nascut en una família catòlica, el Copríncep francès va explicar precisament en una revista catòlica: "Je n'ai aucune pratique religieuse. Mais je respecte toutes les con-

fessions. La mienne est de ne pas en avoir."

Les discrepàncies entre Coprínceps, o entre els Coprínceps i representants del poble andorrà, no són moneda corrent, però tampoc quelcom excepcional, i la Constitució té provisions per superar les desavinences. L'anterior Copríncep francès, Nicolas Sarkozy, va amenaçar d'abdicar si Andorra no feia avenços significatius per deixar de ser un paradís fiscal, una postura que també contradeia, en principi, la del llavors cap de Govern, Albert Pintat, que va acabar dimitint. L'anterior Copríncep, Joan Martí Alanís, va evitar signar el 1995 la Llei del matrimoni civil i el divorci, rubricada només per l'altre Copríncep, Jacques Chirac. També el bisbe Salvador Casañas va prendre represàlies el 1894, ofegant pràcticament el comerç amb Espanya, pel fet que els andorrans no li havien demanat permís per instal·lar el telègraf, fet que va portar la població a demanar ajut a França. Aclarir encara més els límits democràtics de l'exercici de les atribucions dels Coprínceps permetria evitar previsibles noves ingerències competencials o incompatibilitats amb els respectius càrrecs.

L'embaràs d'aquest embrió de crisi institucional no és la inducció d'un dels Coprínceps a avortar el legítim debat parlamentari, sinó sobretot la inhibició del Consell General a exercir les seves atribucions. Martí va afirmar a principi d'any que "els parlamentaris tenen la llibertat de votar el que considerin oportú quan es faci la pregunta", però

després va instruir els parlamentaris del seu partit de votar en contra un debat sobre l'avortament. Centenars de ciutadanes d'Andorra han acudit els darrers anys a avortar a centres mèdics dels països veïns, una enquesta del CRES mostrava fa sis anys que un terç de la població veia justificable l'avortament i una plataforma associativa va reunir recentment 4.665 signatures a Andorra favorables a la despenalització de la interrupció voluntària de l'embaràs. 4.619 signatures més recollides a favor de legalitzar el matrimoni homosexual, una recent enquesta del CRES que mostra que gairebé set de cada deu ciutadans són partidaris d'aquest reconeixement i una previsible proposició legislativa del PS, poden posar de nou el Consell General davant la disjuntiva de respondre a les peticions d'un sector de la població o sotmetre's a les pressions de Vives. El bisbe ha confessat que el matrimoni ha de ser "reservat" a parelles heterosexuales, insinuant que els fills adoptats per parelles gais podrien patir trastorns psicològics. Un estudi de la Universitat britànica de Cambridge comparatiu de 130 parelles –homosexuales i heterosexuales– amb fills adoptats, conclou que la qualitat de les relacions és independent de l'orientació sexual dels pares o mares d'adopció. L'altre Copríncep, en tant que president francès, ha promulgat recentment una llei a França que reconeix el matrimoni gai, i que considera com un "moviment irreversible de la història".

Les reformes socials que reclama un sector de la població no es limiten a l'avortament o el matrimoni gai, sinó que hi ha una considerable proporció de partidaris de la doble nacionalitat, de rebaixar les condicions per a la naturalització, d'afavorir el dret dels estrangers a participar en eleccions comunals i de reconèixer el dret de vaga i manifestació dels treballadors, mesures totes elles similars a les que gaudeixen els ciutadans dels països de l'entorn europeu. La formació que domina el Consell General i que paradoxalment es diu Demòcrates per Andorra, va tombar l'abril passat una proposta de rebaixar de 20 a 15 el nombre d'anys de residència per a la naturalització dels immigrants, mentre el Consell d'Europa ha exhortat Andorra a rebaixar-la a 10 anys. Martí considera que el debat sobre la nacionalitat hauria de ser amb "calma i la tranquil·litat" i DA considera que "no és prioritari", però fa més de mig segle que la població d'Andorra no té dret de vot per manca de mesures de naturalització i integració. La retòrica del Consell General sobre la voluntat de "fer coincidir la població de fet amb la població de dret" ha esdevingut una fal·làcia.

La necessitat d'homologar normes econòmiques i fiscals amb el seu entorn europeu, per tal de superar contenciosos i sortir el país d'un llarg període de recessió, prioritari per al Govern, no hauria de regalar ni ofuscar el debat sobre les reformes socials i per a la consolidació democràtica. Retardar amb tàctiques dilatòries la modernització que reclama la població pot generar desconfiança, especialment en un moment crític en què el suport popular és la clau per introduir impostos. Andorra corre el risc de desacreditar-se encara més davant la comunitat internacional per negociar aspectes econòmics i comercials. Perpetuar les restriccions democràtiques pot generar tensions addicionals susceptibles de conduir a actituds de desobediència civil ja observats en el passat i a més entrebancs innecessaris amb Euro-